

Beslissing

inzake de klacht van de heer [klager] over het handelen van de AIVD en de MIVD

Beslissing van de afdeling klachtbehandeling van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) inzake de klacht van de heer [klager] (hierna: klager) over het handelen van de Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (AIVD) en de Militaire Inlichtingen- en Veiligheidsdienst (MIVD).

De klacht

Klager heeft op 19 oktober 2020 een klacht over de AIVD ingediend bij de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK). Het ministerie van BZK heeft op 11 november 2020 besloten de klacht niet in behandeling te nemen. Hierop is de afdeling klachtbehandeling van de CTIVD (hierna: de afdeling klachtbehandeling) door klager gevraagd de klacht alsnog in behandeling te nemen. Klager heeft de afdeling klachtbehandeling daartoe op 19 januari 2021 een nadere concretisering van diens klacht toegestuurd.

De klacht van klager gaat over het (vermeend) handelen van de AIVD en/of de MIVD jegens hem. Tezamen met klager is de afdeling klachtbehandeling tot de volgende klachtformulering gekomen:

Klager heeft vernomen dat de AIVD en/of MIVD over hem hebben gesproken met Nederlandse vrouwen in Syrische kampen. De AIVD en/of de MIVD zou(den) tegen deze vrouwen hebben gezegd dat geaccepteerd werd dat klager de betreffende vrouwen hielp. Volgens klager is het Openbaar Ministerie (OM) niet van deze toezegging op de hoogte gebracht. Inmiddels wordt klager strafrechtelijk vervolgd voor het helpen van de genoemde vrouwen. Klager vindt de toezegging alsmede het niet informeren van het OM onzorgvuldig en onrechtmatig.

Het door klager gestelde handelen van de AIVD en/of de MIVD

Klager stelt in zijn klacht, zakelijk weergegeven, het volgende. Op dit moment wordt klager (onder meer) verdacht van [strafbare feiten]. Klager geeft aan dat uit diverse bronnen blijkt dat de vrouwen en kinderen in Syrische kampen diverse malen zijn benaderd door medewerkers van de Nederlandse inlichtingendiensten (de AIVD en/of de MIVD). Hij heeft hierbij vernomen dat tijdens één of meer van deze gesprekken aan vrouwen (en middels hen aan hun kinderen) is aangegeven dat er een oogje wordt toegeknepen wanneer men zich uit de kampen laat smokkelen. Daarbij zou mogelijk zelfs de naam van klager zijn genoemd. Klager acht het onbehoorlijk en onzorgvuldig als de inlichtingendiensten weet hadden van zijn optreden, daarover richting de vrouwen communiceerden dat dit geaccepteerd werd, maar er vervolgens

geen pogingen zijn gedaan een strafzaak jegens hem hieromtrent te voorkomen, althans de landelijk officier van justitie (LOvJ) terrorismebestrijding hierover afdoende te informeren.

Besluit van de minister van BZK

De minister van BZK heeft op 11 november 2020 besloten de klacht niet in behandeling te nemen. Zij baseert dit op artikel 9:8 lid 1 onder f van de Algemene wet bestuursrecht (Awb). In dit artikel is neergelegd dat een bestuursorgaan niet verplicht is een klacht te behandelen wanneer deze betrekking heeft op (onder meer) een gedraging die onderdeel uitmaakt van een (strafrechtelijke) vervolging. Klager wordt op dit moment vervolgd voor [strafbare feiten]. De minister van BZK geeft aan dat de strafrechter daardoor de verweten gedragingen bij zijn oordeel over de zaak kan betrekken. De afdeling klachtbehandeling heeft de klacht van klager in behandeling genomen, voor zover deze onderdelen bevat die niet onder art. 9:8 lid 1 onder f Awb vallen.

De minister van BZK heeft klager voor wat betreft het vermeende optreden van de MIVD verwezen naar de minister van Defensie.

Besluit onderzoek

De afdeling klachtbehandeling is van oordeel dat niet van klager kan worden gevergd dat hij zich eerst wendt tot de minister van Defensie. De MIVD heeft aangegeven dat de klacht van klager direct door de afdeling klachtbehandeling kan worden behandeld, zonder de klacht eerst door de minister van Defensie te laten behandelen.

Onderzoek

De afdeling klachtbehandeling heeft gesprekken gevoerd en er zijn schriftelijke vragen gesteld. Daarnaast heeft zij aanvullende informatie ontvangen. De afdeling klachtbehandeling heeft voorts onderzoek gedaan in de systemen van de AIVD en de MIVD. De afdeling klachtbehandeling heeft rechtstreeks en zelfstandig toegang tot deze systemen.

Bevindingen

De afdeling klachtbehandeling baseert haar bevindingen op (1) het klaagschrift en bijlagen, (2) de gesprekken die zij heeft gevoerd en de beantwoording van vragen en (3) het onderzoek in de systemen van de AIVD en de MIVD.

Toelichting op de klacht door klager

De advocaat van klager heeft in de gesprekken met de afdeling klachtbehandeling namens klager aangegeven dat in elk geval één vrouw, te weten [vrouw 1] (de afdeling klachtbehandeling leest: [vrouw 1]), met de Nederlandse inlichtingendienst(en) over klager zou hebben gesproken. Klager baseert zich hierbij op de gesprekken die hij vervolgens met deze vrouw heeft gevoerd. In die gesprekken zouden de dienstmedewerker(s) haar onder meer de vraag hebben gesteld: "Ben jij van plan om weg te gaan?". In die gesprekken is gezegd dat er een bekend persoon is in Nederland die voor verschillende families als contactpersoon optreedt en die de vrouwen helpt

met ontsnappen. Hierdoor werd, zo stelde de vrouw volgens klager, de indruk gewekt dat het oké was als de ontsnapping uit het kamp via klager verliep.

Daarnaast stelt klager dat de inlichtingendiensten ook met een andere vrouw of vrouwen hebben gesproken. Klager weet niet meer welke vrouw(en) het betrof. Klager geeft aan dat in deze gesprekken met de inlichtingendiensten op de persoon van klager werd gehint. Dit speelde rondom het debat over het al dan niet terughalen van de vrouwen naar Nederland. Klager vermoedt dat dit betrekking had op het arrest van het gerechtshof Den Haag van november 2019.¹ Hierin werd bepaald dat de Nederlandse overheid de vrouwen in de Syrische kampen niet hoeft te repatriëren. Naar aanleiding van dit arrest zouden de dienstmedewerkers volgens klager tegen de vrouw(en) hebben gezegd: “Er zijn toch ook andere manieren om weg te gaan?”. Uit deze opmerking zou door de betreffende vrouw(en) en klager zijn afgeleid dat de inlichtingendienst(en) wist(en) van de activiteiten van klager en er positief tegenover stond(en). Klager geeft aan dat zijn naam in het kamp circuleerde en dat zijn telefoonnummer daar werd gedeeld, waardoor hij allerlei berichten en verzoeken kreeg.

Klager acht het onzorgvuldig en onrechtmatig indien de inlichtingendiensten enerzijds aan de vrouwen aangeven dat zij weet hebben van de samenwerking met klager en daar geen probleem van zullen maken, maar anderzijds het OM niet daarvan op de hoogte te stellen. Immers zou, volgens klager, uit de gesprekken die de inlichtingendiensten zouden voeren met de vrouwen, blijken dat de steun die klager verleende buiten de terroristische groeperingen Islamitische Staat (IS) en Al Qaida omgaan. Dit zou ontlastend zijn voor klager en daarmee invloed kunnen hebben op diens strafrechtelijke procedure.

Bevindingen ten aanzien van de AIVD en de MIVD

De afdeling klachtbehandeling merkt in de eerste plaats op dat het haar op basis van de Wet op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (Wiv) 2017 niet is toegestaan enige uitspraak te doen over de vraag of de AIVD en/of de MIVD de vermeende gedragingen al dan niet hebben uitgevoerd.² In de onderhavige klacht kan de afdeling klachtbehandeling om dezelfde reden niet bevestigen of ontkennen dat de AIVD en/of de MIVD aanwezig zijn (geweest) in de Syrische kampen en aldaar met de (Nederlandse) vrouw(en) spreken of hebben gesproken. De afdeling klachtbehandeling kan hierdoor in haar (openbare) bevindingen en beoordeling van de klacht slechts in algemene zin ingaan op hetgeen klager stelt.

In het onderzoek dat de afdeling klachtbehandeling heeft uitgevoerd bij de AIVD en de MIVD, heeft zij geen aanwijzingen gevonden die duiden op onrechtmatig dan wel onbehoorlijk handelen jegens klager. Dit geldt voor zowel de vermeende toezegging als het niet doen uitbrengen van een ambtsbericht aan het OM.

¹ De afdeling klachtbehandeling leest: het arrest van het gerechtshof Den Haag van 22 november 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3208.

² Artikel 134 Wiv 2017.

Beoordeling van de klacht

Op grond van artikel 124, eerste lid, Wiv 2017 beoordeelt de afdeling klachtbehandeling of door de AIVD en de MIVD behoorlijk is gehandeld.

De afdeling klachtbehandeling is van oordeel dat de minister van BZK de klacht ten onrechte niet in behandeling heeft genomen. De minister van BZK doet hiervoor een beroep op art. 9:8 lid 1 onder f Awb. Klager is niet in de gelegenheid gesteld te motiveren waarom het beroep op dat artikel volgens hem niet opgaat. De afdeling klachtbehandeling heeft de klacht van klager in behandeling genomen, voor zover deze onderdelen bevatte die niet onder art. 9:8 lid 1 onder f Awb vallen.

In essentie ziet de klacht op de vraag of er door de Nederlandse inlichtingendiensten AIVD en/of de MIVD is gesuggereerd richting de Nederlandse vrouwen in de Syrische kampen dat zij, met hulp van klager, uit het kamp kunnen ontsnappen. Dit zou ontlastend zijn voor klager en daarmee invloed kunnen hebben op diens strafrechtelijke procedure, waardoor het OM hiervan op de hoogte gesteld had moeten worden door de AIVD en/of de MIVD. Klager vindt het nalaten hiervan door de AIVD en/of de MIVD onzorgvuldig en onrechtmatig.

De afdeling klachtbehandeling kan niet bevestigen of ontkennen dat de AIVD en/of de MIVD aanwezig zijn (geweest) in de Syrische kampen en aldaar met de (Nederlandse) vrouwen spreken of hebben gesproken.

De afdeling heeft geen aanwijzingen gevonden die duiden op onrechtmatig dan wel onbehoorlijk handelen jegens klager. Dit geldt voor zowel de vermeende toezegging die richting de vrouw(en) zou zijn gedaan, als het niet doen uitbrengen van een ambtsbericht aan het OM.

De afdeling klachtbehandeling komt, gelet op het voorgaande, tot de conclusie dat de AIVD en de MIVD behoorlijk jegens klager hebben gehandeld.

De klacht is ongegrond.

Oordeel van de afdeling klachtbehandeling van de CTIVD

De afdeling klachtbehandeling is van oordeel dat de AIVD en de MIVD behoorlijk hebben gehandeld.

De afdeling klachtbehandeling beoordeelt de klacht als ongegrond.

De afdeling klachtbehandeling van de Commissie van Toezicht op de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten, 6 oktober 2021,

mr. A. Stehouwer (voorzitter)
mr. H.C. Wiersinga
mr. A.M. Zwaneveld